

Projekt *Uczę historii i teraźniejszości* jest współfinansowany ze środków Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności w ramach programu *Szkoła uczyca się*.

I.12	WSPÓLNIE DZIAŁAMY, WSPÓLNIE ZMIENIAMY!	
I.12.1	Informacja dla nauczyciela	2
I.12.2.	Przebieg zajęć	3
I.12.3.	Karta pracy ucznia	4
I.12.4.	Materiał pomocniczy	10

KODY QR DO MATERIAŁÓW ŹRÓDŁOWYCH

Kod QR nr 0.
Materiał pomocniczy.

Kod QR nr 1.
Film *Narzędzia partycypacji społecznej*

ZESZYT WOS

I.12 WSPÓLNIE DZIAŁAMY, WSPÓLNIE ZMIENIAMY!

I.12.1 INFORMACJA DLA NAUCZYCIELA

Zagadnienie szczegółowe _____	1.12
Temat _____	Wspólnie działamy, wspólnie zmieniamy!
Czas realizacji _____	🕒 25 min.
Czego się dowiem? _____	Czym jest wspólnota lokalna? W jaki sposób można włączyć się w jej funkcjonowanie? Co można zyskać dzięki partycypacji?
Dlaczego się tego uczyć? _____	Abym mógł/mogła kształcić w sobie postawę aktywnego obywatela lub obywatelki.
Metody pracy _____	• analiza filmu • praca ze źródłami: tekstowymi i statystycznymi • rozmowa nauczająca.
Wyposażenie / materiały _____	• rzutnik multimedialny • dostęp do internetu • powielone karty pracy ucznia • smartfony uczniów z dostępem do sieci.

I.12.2. PRZEBIEG ZAJĘĆ

Temat przewidziany do realizacji jako pojedyncza aktywność.

WSTĘP [🕒 5 min]

Zapytaj uczniów i uczennice, jak rozumieją zdanie, że samorząd lokalny jest wspólnotą. Czy czują się częścią tej wspólnoty? Co wzmacnia to poczucie,

a co osłabia? Zwróć uwagę, na ile poczucie sprawczości jest tym czynnikiem, który ułatwia identyfikację z daną wspólnotą.

ROZWINIĘCIE [🕒 20 min]

- Poproś młodzież o przeczytanie tekstu o partycypacji obywatelskiej (➔ Źródło 1). Na jego podstawie ustalcie wspólnie, czym jest partycypacja obywatelska oraz w jaki sposób można ją realizować na poziomie lokalnym.
- Zaproś młodzież do obejrzenia filmu pt. *Narzędzia partycypacji społecznej*. Poproś uczniów i uczennice, aby na podstawie przedstawionych w filmie informacji uzupełnili tabelkę (➔ karta pracy ucznia, zadanie 2) [🕒 10 min]. ➔ 📄 Kod QR do filmu: *Narzędzia partycypacji społecznej* [🕒 4,5 min]. ➔ https://www.youtube.com/watch?v=M-hz_Z-4d-0k [dostęp 22.08.2022]
- Podziel młodzież na 5 grup. Każdej grupie rozdaj jeden rodzaj źródła statystycznego. Poproś, aby członkowie każdej grupy przeanalizowali swoje wykresy i odpowiedzieli na pytania.
- Następnie poproś, aby młodzież wspólnie ustaliła na podstawie wniosków, jakie są mocne i słabe strony partycypacji społecznej w działaniu wspólnoty lokalnej [🕒 10 min].

ZAKOŃCZENIE [🕒 20 min]

Zastanówcie się wspólnie z młodzieżą, co może stymulować proces większej partycypacji w działaniu społeczności lokalnej.

Kod QR nr 1.
Film *Narzędzia partycypacji społecznej*

I.12.3. KARTA PRACY UCZNIĄ

ZADANIE 1.

Przeczytaj poniższe źródło, a następnie zdecyduj, które zdania są prawdziwe, a które fałszywe. Wpisz w odpowiednie miejsce P lub F (prawda lub fałsz).

Źródło 1. Michał Tragarz, *Partycypacja młodzieży* [fragment]

Pytanie: Czym jest partycypacja, w jaki sposób można realizować partycypację obywatelską?

Partycypacja, czyli inaczej udział w czymś w rozumieniu socjologiczno-politycznym ma dwa znaczenia: [w szerszym rozumieniu jest to] **udział i wpływ obywateli i obywateli na działanie instytucji i wydarzeń, które ich dotyczą.** W tym rozumieniu partycypacją możemy określić każdy typ zaangażowania społecznego – od stworzenia ogrodu sąsiedzkiego pod blokiem, zorganizowania klubu filmowego w szkole, udziału w wyborach, zgłaszania projektów w miejskim budżecie obywatelskim. Właściwie każde działanie na rzecz dobra wspólnego można w tym rozumieniu określić partycypacją. W przypadku młodzieży ten aspekt partycypacji dotyczy wszelkiego rodzaju aktywności i działań społecznych jak np. zaangażowanie w działania charytatywne, grupy nieformalne, projekty społeczne itp. [W węższym rozumieniu] tzw.

partycypacja obywatelska – to udział obywateli i obywateli w decydowaniu o działalności instytucji publicznych. Tak rozumiana partycypacja dotyczy tylko sytuacji, w których przedstawiciele instytucji publicznej takiej jak szkoła, samorząd terytorialny, władze centralne, wprowadzają mechanizmy umożliwiające wszystkim zainteresowanym osobom wpływanie na podejmowanie decyzji i sposób działania danej instytucji. Najbardziej znane narzędzie to oczywiście wybory, referenda, jednak w ostatnich latach pojawiło się wiele nowych narzędzi takich jak konsultacje społeczne¹, panele obywatelskie², budżety partycypacyjne, inicjatywy obywatelskie, różnego rodzaju ciała i mechanizmy online i stacjonarne zbierające opinie i przekazujące głos obywateli do decydentów [osób podejmujących decyzje]. [...]

⇒ Źródło: Michał Tragarz, *Partycypacja młodzieży – materiały dla osoby prowadzącej szkolenie*, Centrum Edukacji Obywatelskiej, https://docs.google.com/document/d/1F_AsfyfGSC1l-FVvnfHr5cf0RtzXOZKp/edit [dostęp: 26.08.2022].

Informacja	Prawda / Fałsz
Partycypacja społeczna w szerokim znaczeniu oznacza każdą działalność na rzecz wspólnego dobra.	
Złożenie swojego projektu do budżetu obywatelskiego jest formą partycypacji obywatelskiej.	
Prowadzenie małej firmy w środowisku lokalnym jest przykładem partycypacji obywatelskiej.	
Kandydowania w wyborach lokalnych nie można traktować jako przykładu partycypacji obywatelskiej.	
Zorganizowanie klubu filmowego w szkole jest przykładem partycypacji obywatelskiej.	
Jednym z funkcjonujących od niedawna przykładów partycypacji obywatelskiej są konsultacje społeczne.	

ŹRÓDŁO 2. → ■■ Kod QR do filmu: *Narzędzia partycypacji społecznej*, Miasto Opole [🕒 4,49 min]
https://www.youtube.com/watch?v=Mhz_Z-4d-0k

ZADANIE 2.

Na podstawie filmu (→ Źródło 2) uzupełnij tabelkę.

Rodzaj partycypacji	Na czym polega?
budżet obywatelski	
inicjatywa lokalna	
inicjatywa uchwałodawcza	
wolontariat	
rada dzielnicy / rada osiedla	
organizacja pozarządowa	

Kod QR nr 1. Film *Narzędzia partycypacji społecznej*

ZADANIE 3.

Pracując w grupach, odpowiedzcie wspólnie na poniższe pytania.

Grupa	Źródło	Pytanie i odpowiedź
A	1	🕒 Pytanie: Jaki procent ankietowanych uważa, że ma za mały wpływ na to, co dzieje się w jego mieście/gminie? Odpowiedź:
B	2	🕒 Pytanie: Jaki procent ankietowanych deklaruje, że uczestniczył(ła) w spotkaniu przedstawicieli rad gminy /miasta z mieszkańcami, w konsultacjach społecznych? Odpowiedź:
C	3	🕒 Pytanie: Jakie są główne powody podają ankietowani, odpowiadając na pytanie postawione w badaniu: dlaczego dotąd nie uczestniczył(a) pan/pani w spotkaniu z przedstawicielami władz lokalnych? Odpowiedź:
D	4	🕒 Pytanie: Uczestnictwo w jakich aktywnościach w ramach społeczności lokalnej deklarują ankietowani? Odpowiedź:
E	5	🕒 Pytanie: Na podstawie danych zawartych w obu tabelach odpowiedz na pytanie: czy istnieje zależność między pracą charytatywną a poczuciem wpływu na sprawy swojego miasta/gminy? Odpowiedź:

DLA ZAINTERESOWANYCH

Przykład organizacji dającej przestrzeń do partycypacji znajdziesz na stronie:
<https://stocznia.org.pl/partycypacja-obywatelska/> [dostęp: 30.08.2022]

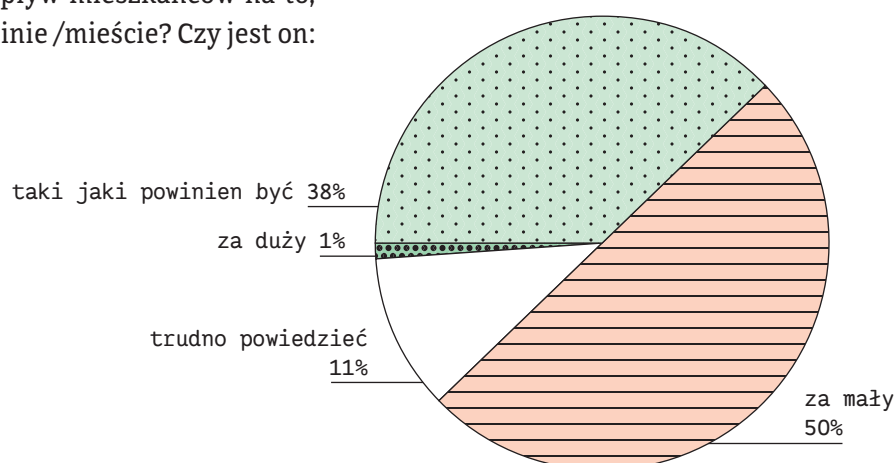
SŁOWNICZEK

1. Konsultacje społeczne – to proces dialogu przedstawicieli władz z mieszkańcami mający na celu zebranie opinii i w oparciu o nie podjęcie przez władze optymalnych decyzji w sprawach publicznych (A.G.).

2. Panel obywatelski – zasięganie przez władzę opinii dużej (zwykle kilkudziesięcioosobowej), losowo wybranej grupy mieszkańców, którego celem jest wypracowanie rekomendacji [zaleceń, propozycji rozwiązań] w danym temacie (A.G.).

ŹRÓDŁO 1. Ocena wpływu mieszkańców na działania podejmowane w ich gminie/mieście

Jak by Pan(i) ocenił(a) wpływ mieszkańców na to, co się dzieje w Pana(i) gminie /mieście? Czy jest on:

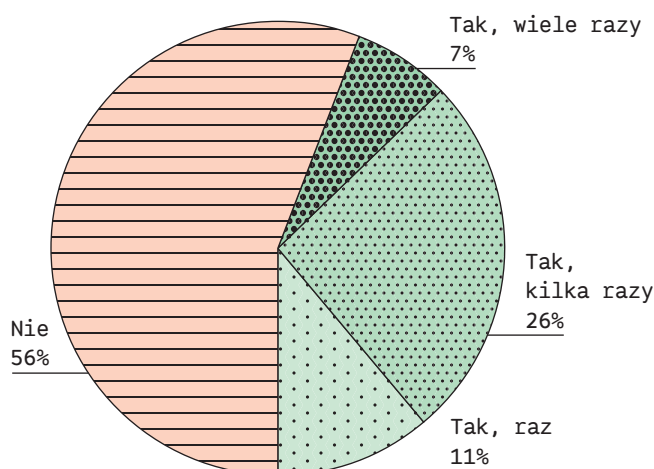

Zaangażowanie Polaków na rzecz społeczności lokalnej, CBOS, komunikat z badań nr 74/2018, s. 5,

https://www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2018/K_074_18.PDF [dostęp: 22.08.2022]

ŹRÓDŁO 2. Uczestnictwo mieszkańców w spotkaniach dotyczących zmian/planów rozwoju gminy/miasta

Czy kiedykolwiek brał(a) Pan(i) udział w spotkaniu przedstawicieli władz gminy/miasta lub dzielnicy z mieszkańcami, które dotyczyło proponowanych zmian lub planów rozwoju gminy/miasta/dzielnicy?

Zaangażowanie Polaków na rzecz społeczności lokalnej, CBOS, komunikat z badań nr 74/2018, s. 7,

https://www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2018/K_074_18.PDF [dostęp: 22.08.2022]

ŹRÓDŁO 3. Wyniki ankiety dotyczącej przyczyn absencji mieszkańców podczas spotkań z władzami gminy/miasta

Dlaczego dotąd nie uczestniczył(a) Pan(i) w spotkaniu przedstawicieli władz gminy/miasta lub dzielnicy z mieszkańcami?*	
Brak czasu, brak możliwości	30
Brak wiedzy na temat spotkania, w tym:	28
brak informacji o spotkaniu, miejscu i terminie	16
brak okazji do uczestnictwa w takim spotkaniu (przekonanie, że takich spotkań nie było)	8
brak zaproszenia na spotkanie	4
Brak zainteresowania spotkaniami (brak potrzeby, unikanie kwestii politycznych)	25
Problemy zdrowotne (własne lub członka rodziny), starość	5
Brak przekonania o skuteczności takich spotkań („I tak zrobią, co zechcą”)	3
W spotkaniach uczestniczą inni członkowie rodziny	3
Niedogodna pora spotkań	2
Czerpanie informacji o poruszanych tematach z innych niż spotkania z mieszkańcami źródeł (internet, prasa)	2
Nieobecność w miejscu zamieszkania	2
Zbyt młody wiek	2
Brak przywiązania do lokalnej społeczności, zbyt krótki czas zamieszkiwania na danym terenie	2
Brak odpowiednich predyspozycji i kompetencji do aktywnego uczestnictwa w takich spotkaniach	2
Zbyt późne powiadomienie o spotkaniu	1
Brak zainteresowania tematyką poruszaną na spotkaniach	1
Inna odpowiedź	1
Trudno powiedzieć	2

*Odsetki nie sumują się do 100, ponieważ respondenci mogli wymienić więcej niż jedną przyczynę

Zaangażowanie Polaków na rzecz społeczności lokalnej, CBOS, komunikat z badań nr 74/2018, s. 8,

↪ https://www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2018/K_074_18.PDF [dostęp: 22.08.2022]

ŹRÓDŁO 4. Ankieta dotycząca form zaangażowania obywateli na rzecz społeczności lokalnej

Czy w ciągu ostatnich 24 miesięcy Pan(i) ...	tak %	nie %
brał(a) udział w zebraniach swojej wspólnoty mieszkaniowej lub spółdzielni	33	67
kontaktował(a) się z wójtem, burmistrzem, radnym lub innym przedstawicielem władz w kwestii dotyczącej spraw lokalnych	26	74
podejmował(a) działania na rzecz mieszkańców Pana(i) gminy/miasta/dzielnicy/osiedla	23	77
działał(a) nieodpłatnie w ramach organizacji pozarządowej na rzecz lokalnej społeczności	16	84
brał(a) udział w konsultacjach społecznych na temat spraw dotyczących gminy/miasta/dzielnicy	16	84
używał(a) internetu do dyskusji na temat lokalnych praw	15	85
brał(a) udział w akcjach społecznych jako wolontariusz	14	86
zbierał(a) podpisy pod petycją lub interweniował(a) w urzędzie gminy/miasta lub innej jednostce samorządowej w kwestii dotyczącej spraw lokalnych	13	87
działał(a) w lokalnej parafii, organizacji kościelnej lub innej organizacji religijnej	10	90
brała(a) udział w proteście, wiecu dotyczącym kwestii związanej ze sprawami lokalnymi	4	96

Zaangażowanie Polaków na rzecz społeczności lokalnej, CBOS, komunikat z badań nr 74/2018, s. 9,

↪ https://www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2018/K_074_18.PDF [dostęp: 22.08.2022]

ŹRÓDŁO 5. Działalność społeczna i charytatywna a poczucie sprawczości

Podejmowanie pracy społecznej w ramach jakiejś organizacji obywatelskiej (stowarzyszenia, ruchu, klubu lub fundacji)	Czy, Pana(i) zdaniem, ludzie tacy jak Pan(i) mają wpływ na sprawy kraju?			Czy, Pana(i) zdaniem, ludzie tacy jak Pan(i) mają wpływ na sprawy swojego miasta, gminy?		
	Tak	Nie	Trudno powiedzieć	Tak	Nie	Trudno powiedzieć
	%					
Tak	48	49	3	67	30	3
Nie	32	62	6	54	42	4

Czy zdarzyło się Panu(i) dobrowolnie i nieodpłatnie pracować na rzecz swojego środowiska, kościoła, osiedla, wsi lub miasta albo też pracować społecznie na rzecz potrzebujących w 2017 roku?	Czy, Pana(i) zdaniem, ludzie tacy jak Pan(i) mają wpływ na sprawy kraju?			Czy, Pana(i) zdaniem, ludzie tacy jak Pan(i) mają wpływ na sprawy swojego miasta, gminy?		
	Tak	Nie	Trudno powiedzieć	Tak	Nie	Trudno powiedzieć
	%					
Tak	48	50	5	74	23	3
Nie	38	57	5	57	40	3

Poczucie wpływu obywateli na sprawy publiczne, CBOS, komunikat z badań nr 33/2018, s. 5

↪ https://www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2018/K_033_18.PDF [dostęp: 22.08.2022]

I.12.4. MATERIAŁ POMOCNICZY

FORMY PARTYCYPACJI OBYWATELSKIEJ W RAMACH WSPÓLNOTY SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO.

Budżet obywatelski – Inaczej partycypacyjny. Władze miasta/ gminy/ dzielnicy oddają część budżetu do dyspozycji mieszkańcom, aby sami zdecydowali, na co te środki przeznaczyć. Decyzje podjęte przez mieszkańców są wiążące dla władz lokalnych.

Inicjatywa lokalna – Mieszkańcy zgłaszają propozycję działania w ich bezpośrednim otoczeniu mającego podnieść jakość ich życia oraz uczestniczą w jej realizacji.

Inicjatywa uchwałodawcza – Grupa mieszkańców gminy (od 100 do 300, w zależności od wielkości gminy), posiadających czynne prawo wyborcze, może wystąpić z projektem uchwały, która następnie staje się przedmiotem prac rady gminy /miasta.

Wolontariat – Nieodpłatne, świadome i dobrowolne działanie na rzecz innych osób, społeczności lub organizacji społecznych.

Rada dzielnicy / Rada osiedla – Rady te zajmują się inicjowaniem i wspieraniem działań budujących lokalne więzi, służących integracji mieszkańców dzielnicy lub osiedla. Mają one za zadanie poznać potrzeby mieszkańców, tak aby móc szybko

i sprawnie przekazywać te informacje do poszczególnych urzędów rady dzielnicy lub osiedla, zajmują się także opiniowaniem uchwał rady miejskiej, m.in. budżetu miasta, współdziałają z organami miasta, policją, strażą miejską, strażą pożarną w kwestii utrzymania porządku i bezpieczeństwa na terenie dzielnicy lub osiedla. Mogą także podejmować i wspierać działania na rzecz ochrony środowiska i zieleni.

↪ <https://bip.uml.lodz.pl/samorzad/rady-osiedli/wybory-do-rad-osiedli/czym-zajmuje-sie-rada-osiedla/>
[dostęp: 25.08.2022]

Panel obywatelski – Zasięgnięcie przez władzę opinii dużej (zwykle kilkudziesięcioosobowej), losowo wybranej grupy mieszkańców, którego celem jest wypracowanie rekomendacji [zaleceń, propozycji rozwiązań] w danym temacie.

Konsultacje społeczne – To proces dialogu przedstawicieli władz z mieszkańcami mający na celu zebranie opinii i w oparciu o nie podjęcie przez władzę optymalnych decyzji w sprawach dotyczących mieszkańców.